

Fiscale geschillenprocedure : tijd voor de eerste rapporten...

ROGER LASSAUX

Belastingconsulent

Adviseur Studiedienst IAB

De studienamiddag van 25 oktober 2002, georganiseerd in samenwerking met de Ordre des Barreaux francophones et germanophone, bood een geschikte gelegenheid om een eerste overzicht te geven van de compleet vernieuwde Belgische fiscale geschillenregeling en een diepgaande analyse te maken van een aantal kwesties van praktisch belang. Tijdens de heldere en steeds boeiende uiteenzettingen, schetsten onze sprekers, stuk voor stuk uitmuntende specialisten en voor het merendeel gerenommeerde practici, een uiterst volledig portret van deze moeilijke materie, na afloop van de eerste drie jaar van toetsing aan de werkelijkheid op het terrein.

Waar komen we vandaan en waar gaan we naartoe?

Ook al was het resultaat uiteindelijk vrij bescheiden ten opzichte

van de initiële verwachtingen, want éénmaal is geen scheepsrecht in fiscale zaken, toch werd de publicatie in het Belgisch Staatsblad van 27 maart 1999 van de twee wetten tot hervorming van de fiscale procedure, op gejuich onthaald. En ook al is het waar dat een groot aantal feitelijke betwistingen in de bezwaarfase opgelost raakte, toch was iedereen het erover eens hoe moeilijk het vaak kon zijn de behandeling van fiscale beroepen in alle sereniteit te doen opschieten en hoe de minste tekortkoming aan de opgelegde vormvereisten de hoop op erkenning van gewettigde aanspraken in de kiem kon smoren. Zonder dan nog te gewagen van het geduld dat vaak moest worden geoeffend om een beslissing van de gewestelijke directeur te bekommen, of van de twijfel over zijn onafhankelijkheid en zijn onpartijdigheid!

Met deze realistische vaststelling vatte onze vice-voorzitter, Guy Stevens, zijn inleidende toespraak aan. Maar hij deed dat niet om zich te beklagen over het verleden maar veeleer in positieve zin, om aan te tonen dat er in deze materie geen fataliteit bestaat. Met de twee beginselen waarop de nieuwe constructie steunt, de volledige overdracht van de rechtsprekende functie naar de rechterlijke macht, voor wat de directe belastingen aangaat gekoppeld aan het behoud van de bezwaarprocedure als verplichte filter, die evenwel kan uitgeschakeld worden na verloop van een wachttijd van zes maanden, getuigt de nieuwe fiscale geschillenprocedure rechtstreeks van

de wens om geëigende antwoorden aan te reiken voor deze recurrente problemen. Maar, zo besloot de vice-voorzitter van het IAB, de gekoesterde hoop moest ook worden waargemaakt. Drie jaar na de publicatie ervan in het Staatsblad, stelt de hervorming vandaag een principiële uitdaging: die van de eerste evaluatie.

Deze stand van zaken moest logischerwijs worden opgemaakt door de "natuurlijke" actoren van het fiscaal contentieux, met name de accountants, de belastingconsulenten, de advocaten en de magistraten, maar ook de vertegenwoordigers van de belastingadministratie: deze beroepsgroepen vaardigden even zoveel sprekers af die stafhouder Defourmy voorstelde aan het publiek alvorens tot de kern van de zaak over te gaan.

De administratieve fase, de verplichte tussenstap

Daniël Hunin, belastingconsulent, mocht de debatten openen. Hij ontleedde met quasi chirurgische precisie de administratieve fase van de geschillenprocedure. Vooreerst vestigde hij de aandacht op de leemten van de oude regeling, waarna hij in detail de bezwaarprocedure bekeek, die op het gebied van de inkomstenbelastingen nog steeds de verplichte tussenstap is. De ontvankeelijkheid van het bezwaarschrift is derhalve een voorwaarde voor het instellen van de vordering bij de rechtban-

ken van eerste aanleg. Vervolgens vermeldde hij een aantal belangrijke wijzigingen. Eén daarvan, de drastische inkorting van de bezwaartermijn die van openbare orde is – ook al gaat die sindsdien gepaard met een, weliswaar niet dwingende, andere termijn waarbinnen een beslissing moet worden getroffen – stelt op praktisch vlak ernstige problemen, vooral omdat het dezelfde administratie is die taxeert en het onderzoek verricht en de mogelijkheid tot herbelasting na beslissing werd gehandhaafd. Meer positieve wijzigingen, zoals de uitbreiding van de rechten van de feitelijk gescheiden echtgenoot, het sindsdien duidelijk bevestigd administratief karakter van de functie van de directeur, de verlengde aanslag- en onderzoeks-termijnen die sindsdien, in geval van bezwaar, verkort zijn van 12 tot 6 maanden, werden eveneens besproken.

De gerechtelijke debatten

De termen “bondig” en “duidelijk” lijken ons het meest geschikt om de analyse van de rechtspraak te catalogeren die rechter Hervé Louveaux, als eminent practicus van de nieuwe gerechtelijke procedure, vervolgens voorstelde. Tijdens deze eerste twee jaren hebben de rechtbanken van eerste aanleg immers al tientallen vonnissen afgeleverd. De spreker verschafte een overvloed aan preciseringen over een hele reeks begrippen: de materiële bevoegdheid en de bevoegdheden van de rechtbanken van eerste aanleg, het begrip “geschillen betreffende de toepassing van een belastingwet”, het voorwerp van het fiscaal geschil, de bevoegdheden van de rechter, de ontvankelijkheid van de vordering, met inbegrip van de strikte vormvereisten van de inleidende akte, het taalgebruik, bepaalde aspecten van het procedureverloop – zoals de tusseneis -, de tussenkomst en de afstand, de problematiek van het bewijs, de verschijning en de vertegenwoordiging van partijen. Om de presentatie van het geheel af te ronden vroeg hij bijzondere aandacht voor een

aantal bijzondere punten op het gebied van de inkomstenbelastingen, de BTW, de registratie- en successierechten en de provinciale en lokale belastingen.

De ambtenaren voor de rechtbank

Het op zijn minst gevoelig onderwerp van de vertegenwoordiging van de administratie der directe belastingen door haar ambtenaren, vormde de hoofdmoot van de uiteenzetting van meester Jean-Pierre Bours, onze derde spreker. Hij keek niet op een inspanning min of meer om de maat te nemen van de wijziging aangebracht door de wet van 21 december 2001. Op onverbloemde wijze betrof zijn commentaar vooral de basisidee, met name de responsabilisering van de ambtenaren. Vervolgens schakelde hij over op het gematigd - zoniet koel - onthaal dat de maatregel binnen de belastingadministratie zelf en binnen sommige rechtbanken te beurt viel. Hebben we inderdaad niet het recht te besluiten, stelde hij grosso modo, dat weinig gemotiveerde, slecht opgeleide ambtenaren wier onpartijdigheid te lijden zou kunnen hebben onder de neiging hun werk te doen renderen, evenveel potentiële elementen vormen die de loyaliteit, en zelfs de efficiëntie, van de uit hun aard tegensprekelijke debatten in het gedrang zouden kunnen brengen? In deze gedachtegang, voegde hij eraan toe, is het begrijpelijk waarom de *Ordre français des avocats du Barreau de Bruxelles* een beroep tot vernietiging van de wet van 21 december 2001 bij het Arbitragehof hebben ingediend. Hij besloot met de melding dat de belastingadministratie momenteel een protocolakkoord onderzoekt, voorgesteld door de *Ordre des Barreaux francophones et germanophone* en de *Orde van Vlaamse Balies*, ten einde de “cohabitation” voor de rechtbank concreter te regelen.

Horen van de accountant of de belastingconsulent, vrijwillige tussenkomst en beroepsgeheim

Met de vierde spreker, professor Marc Dassel, namen de debatten een meer pragmatische wending in de richting van onze professionele bekommernissen. Hij had het immers niet zozeer over de taak van de advocaten of de ambtenaren van de administratie, maar over de concrete mogelijkheid aan de accountant of de belastingconsulent geboden om in de gerechtelijke procedure tussen te komen, inzonderheid op grond van artikel 728, § 2 van het Gerechtelijk Wetboek. Hij stelde vast dat deze mogelijkheid in de praktijk slechts matig succes heeft, maar wees er wel op dat het slechts één element is op het actieterrain van onze leden. Ten eerste omdat, los van deze mogelijkheid, het de rechter steeds vrij staat raad in te winnen bij dergelijk deskundige als hij dat opportuun acht, en de procespartijen steeds de mogelijkheid hebben de rechter de naam van de deskundige die hun het meest competent voorkomt te suggereren. Ten tweede omdat de belastingplichtige van bij de aanvang de accountant of de belastingconsulent die de boekhouding hebben opgesteld of het fiscaal advies hebben gegeven die aan de oorsprong van de betwiste aanslag liggen in gedwongen tussenkomst en ter vrijwaring voor de rechtbank kan oproepen. Ten slotte omdat de accountant op eigen initiatief kan beslissen tussen te komen in het aan de rechter onderworpen fiscaal geschil tussen de belastingplichtige en de administratie. Dat hij er soms belang bij kan hebben in eigen naam tussen te komen in het geschil, om de gegrondheid van de door zijn cliënt verdedigde stelling te ondersteunen, is evident. Want als de cliënt van zijn vordering wordt afgewezen, zou hij de aansprakelijkheid van de accountant kunnen invoeren. Hieruit blijkt nog maar eens het belang van de burgerlijke professionele aansprakelijkheidsverzekering. Vervolgens had hij het over het beroepsgeheim, en in het bijzonder in

het kader van de strijd tegen het witwassen van geld. Met overtuigende argumenten vestigde hij de aandacht op de talrijke optiemogelijkheden die de omzetting in ons nationaal recht van de tweede EEG-witwasrichtlijn biedt. Ten slotte stipte hij in het kort enige factoren aan die gevolgen zouden kunnen hebben op de toekomstige ontwikkeling, de hervorming van de faillissementswet en vooral van het aan de schuldeisers, waaronder de fiscus, toegekend recht een individuele vordering in te stellen ter vergoeding van de door hen geleden schade.

Achter de schermen

De heer Roland Rosoux, adviseur bij het kabinet van de Regeringscommissaris toegevoegd aan de Minister van Financiën en directeur bij de centrale diensten van de AOIF, moet zich duidelijk impliciet aan de tand gevoeld hebben in de vorige toespraken. Daarom schoof hij meteen elke gedachte aan een overdreven vereenvoudiging van de problematiek van de baan. Zijn zeer realistisch betoog was in feite een analyse van alle aspecten van de wet van 21 december 2001, gekruid met de meest uitgebreide details : de logica van de noodzakelijke wijziging van de cultuur die beoogt de taxatieambtenaar meer te responsabiliseren bij de behandeling van zijn dossier, de heftigheid van de parlementaire debatten, alle commentaren en de vragen van de leden en de antwoorden daarop van de Minister, maar ook – en zonder het te verbloemen – het door tal van ambtenaren geventileerde scepticisme die, bij gebrek aan voorbereiding en ervaring, uiteraard weinig geneigd zijn zich in het strijdperk van de rechtbanken van eerste aanleg (en het hof van beroep) te wagen om er de geschillen voortspruitende uit hun eigen taxatiedossiers te verdedigen. Niettemin werd deze mogelijkheid – en geenszins deze verplichting –, met name dat de Staat zich voor bepaalde dossiers door de taxatieambtenaar (of een aangewezen ambtenaar) kan laten vertegenwoordigen, wettelijk bekrachtigd en zal voortaan nog alleen

voor de meest complexe dossiers een beroep worden gedaan op een departementsadvocaat. En hoewel tot dusver uit de ervaring gebleken is dat het de gewestelijk directeur (of zijn gedelegeerde) is die zich naar de rechtbank begeeft, toch zal, vanaf volgend jaar, de verdediging ook toevertrouwd worden aan de ambtenaren van niveau 1 en niveau 2+, hetzij zowat 4.500 ambtenaren die inmiddels een gepaste opleiding inzake fiscale procedure hebben genoten. Het is zelfs goed mogelijk, voegde hij eraan toe, dat, niettegenstaande nu uitsluitend de procedure inzake inkomstenbelastingen wordt beoogd, er een dag komt dat het principe uitgebreid wordt tot andere fiscale betwistingen. Dit gezegd zijnde, mag volgens de spreker niet uit het oog worden verloren dat een zeer groot aantal geschillendossiers betrekking heeft op feitenkwesities, zoals de aftrekbaarheid van beroepskosten, en er derhalve parallel en nuttig een geest van overleg zou kunnen ontwikkeld worden, inzonderheid door het sluiten van akkoorden om de geschillen te beslechten. Benadrukkend dat de beslissing hem niet toekomt, sloot hij zijn betoog af met een zeer genuanceerde weerlegging van de argumenten die voor het Arbitragehof werden ingeroepen tot ondersteuning van het beroep tot vernietiging van de maatregel.

Conclusies

Drie jaar, of iets minder, is – naar men vaak zegt – genoeg om het optimisme te temperen en weer met beide voeten op de grond terecht te komen. De nieuwe fiscale procedure vormt daar geen uitzondering op, verre van ! In vergelijking met het verleden werd onbetwistbaar wezenlijke vooruitgang geboekt, zowel op conceptueel gebied als in de praktijk. Het opgeven van de idee dat de directeursbeslissing de waarde van een gerechtelijke uitspraak zou kunnen hebben en de toegang, met gelijke wapens, tot een rechtbank samengesteld uit beroepsrechtters, als eerste aanleg van de gerechtelijke fase, was inderdaad een

noodzaak die zich al lang opdrong. Dat betekent dat we het einde van een tijdperk hebben beleefd. Maar met het begin van het nieuwe tijdperk zijn alle moeilijkheden nog niet van de baan. Door de succesvolle confrontatie van de standpunten van de verschillende actoren, hebben we in de loop van deze studienamiddag kunnen vaststellen dat de realiteit vaak verschillend is naargelang de invalshoek en de aangeroerde problemen : administratieve fase, gerechtelijke fase, vertegenwoordiging van de partijen ter zitting. Kwesities die moeilijk onpartijdig en definitief te beslechten zijn, zoals de opportuniteit van het verplicht karakter van het administratief beroep, de rechtstreekse voordelen voor de belastingplichtige van de (beweerde ?) responsabilisering van de taxatieambtenaar, zelfs van de mogelijkheid tot het horen van de accountant op grond van artikel 728, § 2 van het Gerechtelijk Wetboek, konden vanwege de sprekers op weinig unanimiteit rekenen. En daarmee is niet alles gezegd ! Luidens recente persberichten zouden in totaal 11.234 fiscale geschillen op hun beslechting wachten. De nieuwe fiscale geschillenprocedure is derhalve ook niet geheel vrij van zorgen, aangezien tijdens het gerechtelijk jaar 2001-2002 slechts 1.177 vonnissen werden geveld op het gebied van de inkomstenbelastingen. Door een ongewenst neveneffect zouden sommigen wel eens op de idee kunnen komen dat het fiscaal contentieux, waarop destijds zoveel kritiek werd geuit omdat het bij de directeur opgehouden werd, ongemerkt maar zeker naar de rechtbanken verschuift. Deze vaststelling, gesteld dat ze waar blijkt te zijn, is nog niet zo verontrustend, maar dient toch al onze aandacht gaande te houden. Daarnaast deed meester Defourny in zijn conclusies nog een andere vaststelling die we bij het afsluiten van deze studienamiddag zeker dienen te onthouden : het veeleer elkaar aanvullend dan tegenstrijdig karakter van de beroepen van accountant, belastingconsulent en advocaat, inzonderheid bij de verdediging van de belastingplichtigen. ¶

Hervorming vennootschapsbelasting : resultaten en perspectieven

CAROLINE HUGÉ

Adviseur Juridische Dienst IAB

Op 13 november 2002 organiseerde het IAB een studienamiddag over de op handen zijnde hervorming van de vennootschapsbelasting. Verscheidene gerenommeerde sprekers lichtten er diverse aspecten van deze hervorming toe. Na zijn inleiding, die we hierna integraal publiceren (p. 18), verwelkomde de heer De Leenheer, Voorzitter van het IAB, de Minister van Financiën Didier Reynders, die de hervorming van de vennootschapsbelasting situeerde in het totaalpakket van de door de Regering doorgevoerde hervormingen.

De uiteenzetting van de Minister viel uiteen in twee grote delen : in het eerste deel gaf hij een overzicht van de punten van de hervorming die al verwezenlijkt zijn; in het tweede somde hij de punten op die "toekomstige prioriteiten" uitmaken waarvan de realisatie in de eerstkomende jaren gepland is.

De Minister gaf zowel toelichting bij de hervorming inzake de perso-

nenbelasting als inzake de vennootschapsbelasting.

De hervorming van de vennootschapsbelasting steunt op twee hoofdbekommernissen, aldus Minister Reynders : enerzijds een verlaging van het nominaal tarief van de vennootschapsbelasting, overeenkomstig de wens van de Regering de Belgische vennootschapsfiscaliteit in overeenstemming te brengen met deze van onze Europese buurlanden, en anderzijds een herwaardering van het fiscaal statuut van de kmo's en vooral dat van de kleinste ondernemingen. Dat laatste zal onder meer gebeuren door een proportionele vermindering van de verlaagde aanslagtarieven, door de invoering van een investeringsreserve en door de vrijstelling van de vermeerdering wegens geen of ontoereikende voorafbetalingen voor nieuwe kmo's. Als "toekomstige prioriteiten" noemde de Minister onder meer de afschaffing van de aanvullende crisisbijdrage en de verdere verlaging van het nominaal tarief tot 30%.

Er werden ook bijzondere maatregelen genomen ten gunste van sommige activiteitssectoren. Voor de bouwsector bijvoorbeeld, vermeldde de Minister de verlaging van het BTW-tarief van 21% tot 6% voor de renovatie van gebouwen van meer dan vijf jaar oud. In aanvulling op deze hervorming, vestigde hij de aandacht op het ontwerp betreffende de verbetering van het fiscaal en sociaal statuut

van de zelfstandigen, zulks door middel van een vermindering van de loonkosten, en vooral op het ontwerp betreffende de belangrijke hervorming van de tweede pensioenpijler.

De tweede spreker, Jean-Paul Servais, oud-kabinetschef van de Minister van Financiën, voorzitter van de Hoge Raad voor de Economische Beroepen, en recent benoemd tot directeur van de CBF, wijdde uit over de concrete aspecten van deze hervorming, en over de veranderingen die deze voor de economische beroepen zal teweegbrengen.

Vooreerst onderstreepte de heer Servais dat de hervorming ook kadert in de nieuwe fiscale cultuur, deze van de transparantie, van het preventief recht in plaats van het repressief recht, en deze van de herdefiniëring van de taken van en de relaties tussen de FOD Financiën en de economische beroepen.

In deze context, en om de rechtszekerheid te verhogen, zal vanaf 1 januari 2003 de procedure van de voorafgaande beslissing (ruling) worden veralgemeend ¹. De verschillende actoren in deze materie (accountants, belastingconsulenten, administratie, enz.) zullen hierin samenwerken. De nieuwe fiscale cultuur zal ook blijken, zo onderstreepte Jean-Paul Servais, uit de samenwerking tussen de economische beroepen en de

*De heer Didier REYNDERS
Minister van Financiën*

FOD Financiën, inzonderheid via reacties en commentaren van de practici die het mogelijk maken de lijst van de landen met een vennootschapsbelasting van minder dan 15% permanent te actualiseren. Ook de oprichting van een Gemengde Overlegcommissie (samengesteld uit leden uit de openbare en de privé-sector) is gepland.

De banden tussen het boekhoudkundig recht en het fiscaal recht werden gewijzigd in het licht van de globale samenhang van het stelsel. Ook op het gebied van de afschrijvingen bijvoorbeeld, zal voortaan de economische benadering prevaleren.

Wat de aandelenopties aangaat, kondigde de heer Servais aan dat artikel 43 van de wet van 26 maart 1999² door de programmawet werd gewijzigd, en de bedrijfsrevisoren en de externe accountants voortaan op voet van gelijkheid worden behandeld met betrekking tot de waardering van de aan de opties onderliggende aandelen. Voor

optieplannen gesloten tussen 1 januari 2000 en 31 december 2002, zal de uitoefenperiode van de opties, zonder fiscale gevolgen, met een maximumtermijn van drie jaar kunnen worden verlengd.³

Ten slotte stelde de heer Servais dat de invoering van de IAS-normen, ten laatste vanaf 2005, de boekhoudkundige harmonisatie van de geconsolideerde jaarrekening van alle Europese vennootschappen die op een gereguleerde markt zijn genoteerd, zou moeten mogelijk maken. Deze wijziging van het boekhoudkundig referentiestelsel zal noodzakelijkerwijs met de medewerking van vakspecialisten op het gebied van de accountancy moeten worden doorgevoerd. Om de fiscale neutraliteit van deze wijziging te verzekeren, zullen er wellicht aanpassingen aan het belastingrecht uit voortvloeien. De derde en laatste spreker van de namiddag was mevrouw Christine

Cloquet, accountant, belastingconsulent en lid van de Raad van het IAB. Haar uiteenzetting hield een praktische benadering van de hervorming in waarbij ze bepaalde punten uitdiepte en bijzondere vragen in verband met de toepassing ervan opwierp.

We beperken ons hier tot een opsomming van de zeven punten die werden besproken, aangezien deze in een afzonderlijk nog te verschijnen artikel gedetailleerd zullen worden behandeld.

Mevrouw Cloquet besprak de roe-

rende voorheffing van 10% op liquidatieboni en boni bij de inkoop van eigen aandelen, de vorming van een investeringsreserve en de vrijstelling ervan voor de kmo's, de niet-aftrekbaarheid van de Gewestbelastingen, de abnormale of goedgunstige voordelen en de verliezen, de afschaffing van het verlaagd tarief op winst voorkomende uit het buitenland, de vrijstelling van voorafbetalingen voor bepaalde kmo's en het nieuwe stelsel van de voorafgaande beslissingen (rulings).

De namiddag werd afgesloten met de conclusies van IAB-Voorzitter Johan De Leenheer, die u kan lezen op p. 21 van dit nummer. ¶

Voetnoten

- ¹ Zie artikel in IAB-Info, nr. 18-19 van 30 oktober 2002.
- ² Artikel 43, § 4, 2°, van de wet van 26 maart 1999, betreffende het Belgisch actieplan voor de werkgelegenheid 1998 en houdende diverse bepalingen.
- ³ Zie IAB-Info, nr. 16/1999.

Mijnheer de Minister,
Dames en heren,
Waarde confraters,

1. De belastingvermindering was voor deze coalitie één van haar verkiezingsbeloften. Deze verbintenis werd vooreerst nagekomen door de vermindering van de personenbelasting die bezig is de fiscale druk, voornamelijk op de inkomsten uit arbeid, aanzienlijk te verlichten. De eerste gevolgen ervan lieten zich vorige maand in uw portefeuille voelen. Ze zal minstens even overtuigend overkomen wanneer het ontwerp tot hervorming van de vennootschapsbelasting, dat de Federale Regering op 10 juli 2002 bij het bureau van de Kamer heeft ingediend, wet zal worden, met duidelijke bepalingen en data van inwerkingtreding.

2. Voor een uiteenzetting over deze hervorming in al haar facetten, de sterke en zwakke punten, de zekerheden en onzekerheden, maar ook de verborgen kantjes ervan, hebben we het genoegen de Minister van Financiën te mogen verwelkomen. Vóór we hem met genoegen het woord verlenen, zou ik echter enige algemene bedenkingen en beschouwingen willen formuleren.

3. De tariefverlaging van 39 naar 33% en de weerslag ervan op het verlaagd kmo-tarief wordt positief onthaald en is ongetwijfeld een stimulans voor alle ondernemers in het algemeen en voor de kmo's in het bijzonder. Deze laatste worden daar bovenop immers verwend met een paar bijzondere tegemoetkomingen, zoals de mogelijkheid om belastingvrij een investeringsreserve aan te leggen. De specifieke moeilijkheden waarmee de kmo's geconfronteerd worden zijn immers bekend, en zeker de last die de kleinste ondernemingen onder vinden om hun investeringen te dekken met hun gebruikelijke financieringsmiddelen, hetzij leningen, hetzij kapitaaluitbreidingen. De aanmoediging van hun zelf-

**“Ondernemingsfiscaliteit :
impact Europa
almaar groter”**

INLEIDING
Johan De Leenheer
Voorzitter IAB

**Studienamiddag
13 november 2002**

financiering was zeker het beste middel om deze onvolkomenheden van de markt te corrigeren.

4. Wij zijn verheugd met de krachtlijn die bij de uitwerking van de hervorming gevolgd werd, met name budgettaire orthodoxie. Concreet betekent dit dat het aanzienlijk verlies aan belastingontvangsten dat de tariefverlaging teweegbrengt, wordt gecompenseerd door een reeks maatregelen, waaraan de kmo's weliswaar voor het merendeel zullen ontsnappen. In deze evenwichtsoefening, een waar redactioneel hoogstandje, heeft de Regering zich ook heel bedreven getoond. In de wetenschap dat men nooit voor iedereen goed kan doen, en dat het rechtmatig vereist was een aantal situaties uit de wereld te helpen, mag de spreiding van de compenserende maatregelen - de niet-afreikbaarheid van de milieutaksen buiten beschouwing gelaten - als behoorlijk geslaagd worden beschouwd.

5. Met enige terughoudendheid weliswaar, voeg ik daaraan toe dat de lezing van het uitgebreid Europese luik van deze hervorming, deze indruk bevestigt. Niet minder dan vier bepalingen komen min of meer tegemoet aan de noodzaak ons belastingrecht in overeenstemming te brengen met de dwingende vereisten van het gemeenschapsrecht. Het betreft de problematiek van de coördinatiecentra, de wijziging

van het DBI-stelsel, de problematiek van de Belgische verliezen in geval buitenlandse winst wordt gerealiseerd, de niet-terugwerkende kracht van sommige wijzigingen die hun oorsprong vinden in de vereisten van het Europees recht, en, ten slotte, de problematiek van de dochterondernemingen buiten de Europese Unie.

Met dit project wil de Regering tevens het bijzonder statuut van de Europese vennootschap in het leven roepen, dit om het mogelijk te maken grensoverschrijdende fusies zonder negatieve fiscale gevolgen

aan te gaan. Binnen dezelfde gedachtegang wordt in een vorm van fiscale consolidatie voorzien. Binnen een groep die boekhoudkundige consolidatie toepast, zou één enkele aangifte voor de gehele groep mogen ingediend worden. Dat zal uiteraard een gunstige weerslag hebben op de aanrekening van de verliezen van de verschil-

lende entiteiten die de groep vormen. Deze twee laatste maatregelen zijn inderdaad positief, hoewel we niet uit het oog mogen verliezen dat België sinds 1 januari 1992 verplicht is zijn wetgeving in overeenstemming te brengen met de Europees fiscale richtlijn van 23 juli 1990 op de fusies. Wat de fiscale consolidatie betreft, is ons land trouwens, samen met Italië, de laatste van alle buurstaten om dergelijke optie aan te bieden. Sta me ook toe te onderstrepen op welk gebied we steeds attenter zullen moeten zijn voor de krachtige signalen van de Europese

Commissie. In elk geval moeten we op de hoogte blijven van de krachtlijnen van de nieuwe strategie die de Commissie op het stuk van de ondernemingsfiscaliteit voor de komende jaren vooropstelt. Ze zijn vervat in een document van meer dan 500 pagina's dat kan gedownload worden op de internetsite van het DG Fiscaliteit en ze werden door

enige honderden gereputeerde specialisten ter zake besproken op de conferentie die op 23 en 24 april 2002 in Brussel werd gehouden over het thema "Naar een interne markt zonder belemmeringen op het gebied van de fiscaliteit van de ondernemingen". De moeite waard om te bekijken. In eerste instantie blijft de Commissie ervan overtuigd dat de vaststelling van de tarieven van de vennootschapsbelasting een kwestie is die tot de bevoegdheden van de lidstaten behoort. Maar nu stelt ze ook dat er communautair moet ingegrepen worden in de domeinen waarin de verschillende vennootschapsbelastingstelsels belemmeringen bevatten die de grensoverschrijdende handel, vestiging en investering bestraffen of die de grensoverschrijdende economische activiteit binnen de interne markt afremmen. Dergelijke belemmeringen, die de deskundigen van de Commissie sindsdien in een overzichtelijke lijst hebben opgenomen, veroorzaken immers bijkomende fiscale lasten en andere kosten op het stuk van de conformiteit die verband houden met de uitbreiding van de activiteiten over meer dan één lidstaat. Zij belasten de internationale competitiviteit van de Europese ondernemingen en brengen een verspilling van middelen teweeg. Om hieraan te verhelpen, voorziet de Commissie in een bepaald aantal gerichte maatregelen die betrekking hebben op kwesties zoals de uitbreiding van de moeder-dochterrichtlijn en de fusierichtlijn, de grensoverschrijdende verliescompensatie, de verrekprijzen en de dubbelbelastingverdragen. Maar op langere termijn is de Commissie ervan overtuigd dat de ondernemingen de mogelijkheid moeten krijgen om in de vennootschapsbelasting belast te worden op een geconsolideerde grondslag, die het geheel van hun activiteiten binnen de EU bestrijkt, zodat ze kunnen ontsnappen aan de kostelijke inefficiënties die thans uit het naast elkaar bestaan van 15 verschillende verzamelingen

belastingregels resulteren. Er bestaan dus plannen om ondernemingen met grensoverschrijdende of internationale activiteiten binnen de EU, in de toekomst de mogelijkheid te bieden het inkomen van de gehele groep te berekenen op basis van een enige verzameling rechtsregels en geconsolideerde rekeningen op te stellen voor fiscale oogmerken (en daarbij de eventuele fiscale consequenties van de zuiver interne transacties binnen de groep uit te schakelen). Hierbij dient onderstreept te worden dat deze benadering geen afbreuk doet aan de soevereine bevoegdheid van de lidstaten om hun eigen tarieven van de vennootschapsbelasting vast te stellen. De lidstaten zullen hun eigen nationale tarieven blijven toepassen op de fractie van de globale belastinggrondslag die hun wordt toegekend overeenkomstig een bij gemeen akkoord overeengekomen verdeelsleutel. Kort samengevat, een ambitieus initiatief, dat een meer systematische en op langere termijn gerichte oplossing zou kunnen bereiken, door het geheel van de activiteiten van de ondernemingen binnen de EU in een enige en geconsolideerde belastbare grondslag in de vennootschapsbelasting op te nemen. Maar voor tal van vragen blijft het antwoord achterwege: "Welke zullen de methoden voor de vestiging van zulke belastinggrondslag zijn? Zal een gedeeltelijke "gemeenschappelijk grondslag" volstaan, of zal er nood zijn aan een omvattende "gemeenschappelijke grondslag"? Moet er een bijzonder belastingstelsel voor de Europese vennootschappen worden uitgewerkt?". Ten slotte, maar wel hoogst belangrijk, concludeerde de studie dat er meer duidelijkheid moet komen over de impact van de belangrijkste arresten van het Hof van Justitie betreffende de nationale belastingregels: op het stuk van de vennootschapsbelasting en de overeenkomsten tot vermindering van dubbele belasting.

6. Dames en heren, ik vertel u niks nieuws, als ik zeg dat de perceptie die men heeft van een belasting, en van de druk die ze op de belastingplichtige legt, afhankelijk is van het nominaal tarief ervan, maar evenzeer – zo niet nog meer – van de wijze waarop ze op het terrein wordt ingevorderd.

Verschillende omstandigheden dragen bij tot deze context; ik zou daar graag iets meer over zeggen.

- De belangrijkste omstandigheid is voorzeker het bestaan, of de afwezigheid, van rechtszekerheid met betrekking tot de verrichtingen die worden verwezenlijkt of gepland. Zonder overdreven optimistisch te willen zijn, meen ik te kunnen stellen dat we op dat vlak goede perspectieven hebben. Vooreerst omdat de beginselen van behoorlijk bestuur en het beginsel van rechtszekerheid de laatste jaren aanleiding gegeven hebben tot een constante en vruchtbare rechtspraak. Deze beginselen hebben de noodzaak doen ontstaan aan meer informatie, en dus aan meer transparantie, vanwege de overheid, en aan meer openbaarheid, en dus aan een betere motivering van de beslissingen. Vervolgens omdat die beginselen vandaag de ingrediënten vormen van het nieuwe fiscale klimaat, dat hartelijker is en meer op consensus gebaseerd, en dat de Regering wil doen heersen op alle niveaus van de Belastingadministratie in het kader van de missie van deze laatste, met name: de juiste heffing van de belastingen. Een recente circulaire herinnert vooral de belastingambtenaren die nog met twijfels zaten, maar ook alle anderen die reeds overtuigd waren, aan het belang van hun houding, en dat in alle stadia van de vestiging van de belasting. Vier principes die strikt en gezamenlijk moeten toegepast worden, worden erin behandeld. Ook al zijn ze voor het merendeel bekend, en heeft een circulaire – zoals ieder-

een weet – geen kracht van wet, toch wil ik ze andermaal kort herhalen.

In eerste instantie moet de burger klaar en duidelijk geïnformeerd worden over de stand van zijn dossier. Dat is het beginsel van de openbaarheid van bestuur. Vervolgens moet de fiscus een onderzoek met gezond verstand, objectiviteit en gematigdheid in het door de wet vastgesteld kader instellen; de controle moet evenredig zijn met het nagestreefde doel en mag voor de belastingplichtige geen overdreven ongemak in de uitoefening van zijn beroepswerkzaamheden met zich brengen. Deze vereisten vloeien voort uit het evenredigheidsbeginsel. Ten slotte moet de Belastingadministratie strikt de procedureregels naleven en een op ernstige argumenten gesteunde motivering gebruiken, wil ze een regelmatige aangifte wijzigen. Dat is de motiveringsplicht.

Dat de zaken eens uitdrukkelijk gezegd werden en dat de rechten en plichten van iedereen eens duidelijk afgebakend werden, is zeker een hele stap vooruit. Maar de opmerkelijkste vooruitgang moet nog komen. Want als er nog een bewijs moest geleverd worden van de goede wil van de Regering om het op stapel gezette project in verband met de rechtszekerheid tot een goed einde te brengen, is het op een gouden presenteerblad dat het ons wordt aangereikt, met de nieuwe veralgemeende ruingpraktijk die, in principe vanaf volgend jaar, in ons land zal worden ingevoerd. Deze formule, de tweede blikvanger van het hervormingsproject dat ons vandaag bezighoudt, zal iedere belastingplichtige, voor iedere belasting, de mogelijkheid bieden van de fiscus duidelijkheid te verkrijgen over het fiscaal lot van enige geplande handeling. Concreet zal een eerste koninklijk besluit moeten vaststellen welke de materies of bepalingen zijn die niet het voorwerp kunnen uitma-

ken van een aanvraag tot ruling, zoals omschreven in het wetsontwerp dat momenteel in het Parlement wordt besproken. In een tweede en veel diepgaander koninklijk besluit zullen vervolgens de toepassingsmodaliteiten van de nieuwe bepalingen tot invoering van de ruling moeten worden vastgesteld. Een laatste, in Ministerraad overlegd koninklijk besluit ten slotte, moet de datum van inwerkingtreding van de bepalingen betreffende het nieuwe stelsel van de coördinatien dienstencentra vaststellen. Dit nieuwe stelsel moest voorafgaand voor inzage aan de Europese Commissie worden voorgelegd, zodat de Commissie de Belgische autoriteiten zou kunnen bevestigen dat deze regeling geen staatssteun in de zin van het Europees Unieverdrag inhoudt.

- Een ander “comfortabel” gegeven, zou ik zeggen, in de relaties die iedere belastingplichtige periodiek met de Belastingadministratie onderhoudt, betreft de vlotheid ervan. Het is derhalve met een zeker genoegen dat we vaststellen dat de Staat voluit de kaart van de fiscale vereenvoudiging trekt. Elektronische BTW-aangiften (Edivat en Intervat) aan de toestandbrenging waarvan wij als Instituut in belangrijke mate hebben bijgedragen, scanningcentra, de databank Ficonet, het FinForm-systeem, het digitaal bewaren van kastickets, ziedaar een hele reeks verwezenlijkingen die toelaten, in een beveiligde omgeving, kostbare minuten van de al goedgevulde werkdag te besparen.

7. Mijnheer de Minister, de hervorming van de vennootschapsbelasting is uw werkstuk. U hebt het idee bedacht, de opportuniteit gevoeld, de fundamenten gelegd en het geheel gestructureerd. Vandaag verdedigt u dat bouwwerk – en ik kan u met gerust gemoed verzekeren dat het er goed uitziet – met volle inzet voor het

Parlement. En voorzeker zult u pas rust vinden als het kostbare document van de persen van de Leuvenseweg 42/44 rolt, hoogstwaarschijnlijk tegen het einde van het jaar, als alles volgens plan verloopt.

Maar nu al wil ik zeggen dat uw bekommernis om open kaart te spelen, door het ontwerp in de verschillende auditoria zo volledig mogelijk toe te lichten, u tot eer

strekt, en ik houd eraan u daarvoor publiekelijk te bedanken. Uiteraard gaat mijn dank ook uit naar de twee sprekers die na u op deze tribune zullen plaatsnemen – en ik ben ervan overtuigd dat hun commentaren de debatten zullen verlevendigen – de heer Jean-Paul Servais, tot voor kort uw kabinetschef en thans directeur van de Commissie voor het Bank- en Financieuzen, die ons de belangrijkste wijzigingen zal toelichten,

en mevrouw Christine Cloquet, belastingconsulent en lid van de Raad van het IAB, die een praktische kijk op de problematiek zal geven.

Maar, mijnheer de Minister, eerst komt u aan de beurt. Ik nodig de – zoals u kunt zien – talrijk opgekomen deelnemers uit met aandacht te luisteren naar wat u ons over deze hervorming te zeggen hebt. Ik dank u en verleen u hierbij graag het woord.

Christine Cloquet analyseerde de hervorming van de vennootschapsbelasting vanuit de praktijk.

Mijnheer de Minister,
Dames en heren,

We kunnen nu deze uitzonderlijke namiddag afsluiten.

Na drie uur aandachtig luisteren durf ik gerust te stellen dat degenen die nog in twijfel verkeerden, deze geleidelijk zagen verdwijnen dank zij de logica van de uiteenzettingen, de juistheid van de aangevoerde argumenten en de duizend en één details ter verheldering van de uiteenzettingen. En degenen die reeds overtuigd waren, zijn dat op zijn minst gebleven, en zien ondertussen hun overtuiging sterker onderbouwd en beter geprofileerd. Dat was de echte betekenis van dit debat, het heeft aan de verwachtingen beantwoord, en ik houd er dan ook aan onze drie sprekers hartelijk te bedanken.

“Overwegend positieve balans...”

SLOTWOORD
Johan De Leenheer
Voorzitter IAB

***Studienamiddag
13 november 2002***

Maar de algemene bijval geldt ook het project zelf, dat binnen de krijtlijnen van de budgettaire orthodoxie, de concurrentiepositie van onze ondernemingen zal vrijwaren binnen een Europa waar de ondernemingsfiscaliteit gekenmerkt wordt door een algemene daling van de nominale tarieven. En zelfs al zal het niet vrij zijn van enige kritiek, die zoals het in iedere democratie hoort, tijdens de parlementaire besprekingen kan worden geuit, toch is het een goed werkstuk. En de balans valt des te positiever uit voor de bedrijven en wel op een ander belangrijk punt dat hun rechtstreeks aanbelangt – de verlichting van de papierberg door de administratieve vereenvoudiging en de pendant ervan : e-government – het werk schiet langzaam maar zeker op. Hier

kunnen we ons alleen maar verheugen over de uitstekende samenwerking tussen de openbare sector en de privé-sector. Terloops zij vermeld dat die samenwerking eveneens bestaat op het stuk van de sociale dossiers, zoals de vereenvoudiging van de banenplannen en de verminderingen van de sociale bijdragen, die door de technische complexiteit ervan een onontwarbaar kluwen waren geworden. De projecten boeken vooruitgang of werden al gerealiseerd. Als ik me tot enige voorbeelden beperk van projecten waaraan we hebben deelgenomen, kan ik melden dat, sinds de lancering van Edivat in oktober 2001, iets meer dan 15.200 BTW-aangiften via deze weg werden ingediend en 9.000 andere via het Intervat-systeem. Veel is dat niet in absolute termen, maar we zijn in de opstartfase en de cijfers worden van maand tot maand beter. Ook twee andere projecten die de regering nauw aan het hart liggen, hebben aanzienlijke vooruitgang geboekt of zullen dat weldra doen: de klantgerichte herstructurering van de fiscale administraties en de restauratie — of zou ik veeleer zeggen, de heropstanding — van de rechtszekerheid. De resultaten en de conclusies van het Coperfin-plan nemen op het terrein vaste vorm aan en op het vlak van de nieuwe fiscale cultuur worden inspanningen geleverd om te komen tot soepele relaties tussen de belastingplichtigen en de administratie, die meer de stempel van wederzijds respect en van vertrouwen dragen. Daarnaast zal vanaf 1 januari 2003 de praktijk die erin bestaat dat de kandidaat-investeerder rechtstreeks met de administratie fiscale akkoorden afsluit, de welbekende rullingpraktijk, algemeen gebruikelijk worden. Dat

is zonder twijfel de gelegenheid voor een nieuwe vorm van synergie, in die mate dat de tussenkomst van specialisten het desgevallend mogelijk zou maken nieuwe perspectieven te openen en in probleemdossiers de analyse en de accuraatheid van de beslissing te verfijnen. Wij zijn vragende partij voor dergelijke opening. Sta me evenwel toe, ondanks de positieve vaststellingen alom, op te merken dat het op zijn minst jammer zou zijn mocht de op fede-

ingediend bij de Raad van State. Maar dat is het probleem niet, want hetgeen telt voor een onderneming is het bedrag dat zij betaalt aan belastingen en taksen; de aard ervan en aan wie is van weinig belang. En dat geldt eveneens voor de administratieve kosten die verband houden met het invullen van formulieren. In Vlaanderen bijvoorbeeld, drukken niet minder dan 49 gemeentebelastingen van de 141 in totaal bestaande gemeentebelastingen

De heer Jean-Paul Servais

raal vlak geboekte vooruitgang — die we zouden kunnen samenvatten onder de slagzin “minder belastingen en minder haarklieverij” — op het terrein ongedaan zou worden gemaakt door het opduiken van dezelfde problemen op gemeentelijk, provinciaal of gewestelijk vlak. Weliswaar zijn deze entiteiten niet gerechtigd te raken aan de vennootschapsbelasting, een exclusief federale materie. In de gevallen waarin zich dat heeft voorgedaan werd klacht

op de kmo's. Deze gaan van de opcentiemen op de onroerende voorheffing tot de taks op de per vergissing afgaande alarmen, van de taks op het lossen van duiven tot de taks op de garageinritten, de loggia's of de luifels. De neiging om de gemeentebelastingen te verhogen is sterk aanwezig. Dat blijkt reeds uit de tendens van 2000, die in het algemeen een stijgende lijn vertoont: twee op de drie Vlaamse gemeenten hebben in 2002 hun belastingen verhoogd. Ten slotte - en daarmee ga ik dan

ook afsluiten – weet u net zo goed als ik dat het attractieve van een belastingstelsel niet alleen van het aanslagtarief afhangt, maar evenzeer van de door ieder land gehanteerde aftrekregeling en heffingsgrondslag. Eveneens is geweten dat de nieuwe informatie- en communicatietechnologie met alle gebruiksgemak de mogelijkheid biedt om, met het oog op vergelijkende analyse, een massa informatie en gegevens te verspreiden en te ontvangen, dat alles zonder enige beperking qua tijd en ruimte en sinds kort zelfs zonder dat men aan zijn eigen werkpost gebonden is. Ondanks dat gegeven wordt de draagwijdte die de fiscale concurrentie de komende jaren in Europa zal spelen ongetwijfeld onvolgende ingeschat, fiscale concurrentie die voor de ondernemingen in echte tax shopping kan uitmonden... ook al is en zou de fiscaliteit ideëel niet meer dan een element bij de besluitvorming in verband met de investerings- en financieringspolitiek mogen zijn. Deze vaststelling is hoe dan ook niet aan de Europese Commissie voorbijgegaan, die sinds enige jaren verscheidene gerichte maatregelen heeft uitgewerkt om de basis te leggen voor een bredere samenwerking tussen de lidstaten op fiscaal gebied. We vermelden onder meer de gedragscode op het vlak van de ondernemingsfiscaliteit, samengaand met de parallelle mededeling van de Commissie over de staatssteun met fiscaal karakter, de maatregelen tot uitgeschakeling van de verstoringen op het gebied van de belasting op de inkomsten uit kapitalen en deze tot afschaffing van de inhoudingen aan de bron op grensoverschrijdende betalingen van interest en royalty's tussen ondernemingen. Crucialer is dat de Commissie ervan overtuigd is dat een hervorming van de fiscaliteit van de vennootschappen in de EU, een wezenlijke voorwaarde is om de economie van de Europese Unie tegen 2010 competitiever en dynamischer te

maken. Om deze reden heeft ze eind 2001 "een duidelijk programma bevattende gemeenschappelijke initiatieven om de fiscale problemen waarmee de ondernemingen die op de interne markt actief zijn, worden geconfronteerd weg te werken en de basis te leggen voor een geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschappen binnen de EU" voorgesteld. Op grensoverschrijdend gebied heeft de Commissie daarenboven een aantal terreinen aangestipt waarop de stelsels voor de vennootschapsbelasting de economische activiteit en de internationale concurrentiepositie van de EU-bedrijven ondermijnen. Om daaraan te verhelpen stelt ze zeer uiteenlopende acties voor, zoals een herziening van de "moeder-dochterrichtlijn" en van de "fusierichtlijn", teneinde een ruimer belasting- en transactiegebied te bestrijken, de uitwerking van een nieuw voorstel op het gebied van een eventueel ruimere toepassing van de aanrekening van verliezen van in andere lidstaten gevestigde vaste inrichtingen en dochterondernemingen, waarover voor eind 2003 een verslag moet klaar liggen, een herziening van het "Arbitrageverdrag", uitlegging verschaffen over de rechtspraak van het Hof van Justitie van de EG, overleg plegen over de bilaterale belastingverdragen... Ten slotte heeft het "gezamenlijk EU-forum over interne verrekening", dat tot een betere coördinatie tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en het bedrijfsleven in verband met de belasting op grensoverschrijdende transacties binnen groepen wil komen, op 3 oktober in Brussel zijn eerste vergadering gehouden. Parallel met deze zeer gerichte maatregelen, wil de Commissie een diepgaande bezinning op gang brengen over de opportuniteit om een geconsolideerde heffingsgrondslag vast te stellen voor vennootschappen wier activiteit verschillende lidstaten van de Europese Unie bestrijkt. Een

geconsolideerde belastinggrondslag zou het de vennootschappen met grensoverschrijdende en internationale activiteiten binnen de EU mogelijk maken het inkomen van de gehele groep volgens één enkele reeks regels te berekenen en geconsolideerde rekeningen voor belastingdoeleinden op te stellen. De Commissie heeft daartoe twee technische benaderingen naar voren geschoven. Enerzijds, belasting volgens de regels van de thuisstaat, Home State Taxation, waarbij groepen vennootschappen de belastinggrondslag voor al hun EU-activiteiten zouden kunnen berekenen volgens de belastingwetgeving van de lidstaat van vestiging. Anderzijds een gemeenschappelijke heffingsgrondslag. Daarbij zouden groepen vennootschappen de belastinggrondslag voor al hun EU-activiteiten kunnen berekenen volgens een nieuwe gemeenschappelijke belastingwetgeving die in de gehele EU van toepassing zou zijn. De Commissie hoopt in 2003 verslag te kunnen uitbrengen over de te volgen politiek. Zoals u ziet, is het momenteel van primordiaal belang de Europese tendensen op fiscaal vlak op de voet te volgen, want in vele gevallen bepalen ze het kader voor de nationale bepalingen. En degenen die dit Europees gegeven, van langsom steeds meer aanwezig, ontkennen, en de neiging hebben zich te gedragen alsof er een fiscaal denken bestaat dat volledig los staat van de Europese reflex, kunnen zich wel degelijk aan onaangename verrassingen verwachten. Bij deze problematiek kunnen we dus best even stilstaan, vooral omdat de zaken in een stroomversnelling dreigen te geraken. Want, wat men zich vandaag nog kan indenken, zou snel op een onmogelijke opdracht kunnen gaan lijken, als we binnenkort met 25 rond te tafel zitten. Als alles goed gaat, gaan we vanaf 2004 immers Hongaars, Pools, Tsjechisch, Slowaaks en Sloveens op de Europese toppen horen praten...